

впровадження в практику управління людськими ресурсами соціально-економічних систем моделей, технологій та інструментів інтелектуалізованого управління соціумом епохи економіки знань [3].

Література:

1. Петренко В. П., Кісь С. Я., Гуменюк В. В. Інтелектокористування як функція життєвої активності соціуму. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 1(13) February. 2018. URL: <https://rsglobal.pl/index.php/ijite/article/view/630/614>

2. Наукова школа «Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах» (керівник – д.е.н., професор В. П. Петренко) *Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*. URL: <https://nung.edu.ua/department/kafedra-publicnogo-upravlinnya-ta-administruvannya/naukova-shkola>

3. Петренко В. П. Наукова школа як технологія модернізації процесу реалізації освітніх програм бакалавра, магістра і доктора філософії з публічного управління та адміністрування. *Scientific and pedagogical internship «Modernization of professional education in the field of public management and administration: the case of Ukraine and the Republic of Poland»*. Internship proceedings, August 29 – October 9, 2022. Wrocław, 2022. С. 32–37.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-331-9-50>

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЗБРОЄЗНАВСТВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ

Верхотурова М.А.

кандидат історичних наук, доцент,
керівник відділу організаційного забезпечення наукових проєктів
та міжнародної діяльності
Науково-дослідного інституту публічного права
м. Київ, Україна

Дослідження історії зброї в Україні в умовах російсько-української війни стають вкрай актуальними і набирають практичного значення. Історія має властивість до повторень. Яскравим прикладом є два бої під Крутами, які розділяє понад столітній відтинок часу. Так, у січні 16(29) – 17(30) січня 1918 року силами УНР було призупинено просування більшовиків до Києва, що дало змогу підписати Брестейський мирний договір. 28 лютого і 1 березня 2022 року відбувалися бої між ЗСУ та зс рф, результатом яких теж стало зупинення просування колони противника в сторону Києва. Згадані події є одним, але не єдиним

прикладом, коли дослідження воєнної історії набирає практичного значення. Дослідження боїв, які відбувалися на території України в різний історичний період дає можливість аналізу тактики застосування озброєння в різний час, що, в свою чергу, дозволяє робити висновки про ефективність тактики ведення бою в тих чи інших умовах.

Термін «історичне зброєзнавство» вперше визначив у XIX ст. Венделін Бехайм, заклавши основу для подальших досліджень історії зброї та військової техніки. В Україні вперше визначив цей термін В. Сидоренко. Авторству вченого належить і перший український курс лекцій «Зброєзнавство як історична дисципліна» [4].

Приємно відзначити, що Україна зараз стає одним із центрів європейського історичного зброєзнавства, – раз на два роки на базі Інституту історії України НАН України у партнерстві з низкою провідних військово-історичних установ проводиться Міжнародна зброєзнавча конференція, учасниками якої є провідні вітчизняні та зарубіжні науковці [2]. Майданчиком для поглиблення досліджень з історії зброї українського війська є Міжнародна науково-практична «Зброяря: історія озброєння та військової техніки» [1]. Проведення тематичних наукових конференцій є важливим кроком в накопиченні фахової української історіографії в галузі, що є безумовно важливим для інтеграції історії зброї в навчальні програми вищих навчальних закладів.

Завдяки накопиченій базі знань української тематичної історіографії, було розроблено навчальний курс «Історія озброєння та військової техніки» для курсантів Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного [5]. Вивчення курсу передбачає набуття курсантом низки умінь та навичок. Насамперед, прищеплюється світоглядне розуміння сутності етапів історії озброєння та військової техніки, необхідне для формування професійних якостей військового командира. У ході навчання курсанти аналізують вплив війн, окремих воєнних кампаній, операцій, збройних конфліктів на розвиток озброєння та військової техніки. Це формує розуміння значення стратегічного планування, окремих тактичних дій та «військової винахідливості» для дослідження вдосконалення зброї. Навчальний курс побудований таким чином, щоб курсант отримав розуміння зміни тактики застосування озброєння та військової техніки в історичній ретроспективі. У контексті вивчення історичних етапів розглядається зміна стратегічних напрямків розвитку видів зброї, вплив на цей процес воєнно-політичних чинників, рівня науково-технічного прогресу, розвитку промисловості та ін.

Накопичення масиву досліджень історії зброї дає можливість використання фахової вузькогалузевої наукової інформації при написанні узагальнюючих праць з історії українського війська [3].

Окремим аспектом проблематики історичного зброєзнавства є дослідження збережених пам'яток зброї в українських музеях. Колекції зброї завжди є особливо цінними у фондах, викликають значний інтерес відвідувачів та професійних дослідників. Саме тому гостро постає проблема фахової атрибуції та цікавої подачі інформації про зібрання. Зброєзнавчі дослідження дозволять якісно вплинути на побудову експозиції і подачу інформації оглядачу. Важливим моментом є процес напрацювання каталогів зброї, адже, каталогізація дозволяє в повному обсязі ввести в науковий обіг збірку, якісно вплинувши на джерельну базу військово-історичних та зброєзнавчих студій. Провідні історичні музеї світу візитують свої зібрання зброї каталогами, значно підвищуючи до них інтерес професійної спільноти науковців та всіх зацікавлених.

Як не парадоксально це звучить, та зброєзнавство сьогодні в Україні є досить молодою наукою. В останнє десятиліття спостерігаємо їх стрімкий розвиток – проводяться фахові конференції, побачили світ глибокі наукові дослідження в галузях, напрацьовується методичний матеріал, поступово уніфікується термінологія. Ціла плеяда науковців на базі низки українських університетів та музеїв працює над виведенням цих наук на якісно новий рівень розвитку.

Література:

1. Зброярня: історія розвитку озброєння та військової техніки : збірник матеріалів конференції / укл. Харук А., Верхотурова М. та ін. Львів : НАСВ, 2020. 274 с.

2. Історія давньої зброї. Дослідження 2016 : збірник наукових праць / упорядник Д. Тоїчкін ; Інститут історії України НАН України. К. : Ін-т історії України НАНУ, 2017. 476 с.

3. Історія українського війська / М. Відейко, С. Синиця, Б. Черкас, К. Галушко, О. Сокирко, А. Руккас та ін. Харків : Видавництво «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 416 с.

4. Сидоренко В. О. Зброєзнавство як спеціальна історична дисципліна (За матеріалами історії України XVI – першої половини XVII ст.). *Історичні джерела та їх використання*. К., 1966. Вип.2. С. 269–279.

5. Харук А., Верхотурова М. Навчальний курс «Історія озброєння та військової техніки» в Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. *Історія давньої зброї. Дослідження* : збірник наукових праць 2020 / упорядник Д. Тоїчкін ; Інститут історії України НАН України. К. : Ін-т історії України НАНУ, 2023. С. 209–216.